

Malinec

www.malinec.sk

Obecný almanach Málinca

Banskobystrický kraj, okres Poltár
členstvo obce: Mikroregión Hornohrad
počet obyvateľov: 1390
prvá písomná zmienka: rok 1397
starosta obce: Ing. Igor Lacko
adresa úradu: Nám. SNP 474/1
985 26 Málinec
tel. číslo: 047/42 91 120
fax: 047/42 91 121
mobilné číslo: 0905 410 540
e – mail: malinec@stonline.sk
malinec.starosta@stonline.sk
web. stránka: www.malinec.sk

Vydala:

Obec Málinec
spracovala: Kančová Anna
grafika a tlač: www.reno.sk
© október 2019

Obec Málinec a Ipešskú dolinu tvoria úbočia južnej časti Slovenského Rudohoria v okrese Poltár v Banskobystrickom kraji. Leží vo výške 290 m.n.m. Kedysi rozsiahly chotár ležal na pomedzí troch žúp – Novohradskej, Zvolenskej, Gemersko-malohontskej. Rieka Ipeľ preteká celou obcou a má 12 prítokov. Táto vodnatosť sa využila na stavbu vodárenskej nádrže na pitnú vodu „VN Málinec..“

Neporušená zdravá a nádherná príroda ponúka výborné podmienky pre všetky druhy pešej turistiky a cykloturistiky. V 19. storočí boli vybudované 4 sklárne na všetky druhy jemného úžitkového skla, ktoré sa brúсило, rylo a maľovalo. Prvá svetová vojna zasadila sklárskemu priemyslu v Málinci prvé rany. Dnes už sklárska výroba v obci a okolí neexistuje. Tiež zaniklo i poľnohospodárske družstvo, lúky a polia obhospodárujú samostatne hospodáriaci roľníci.

História obce:

Počiatky obce siahajú do stredoveku. V roku 1548 bol majiteľom obce František Bebek. V 16. storočí patrila do tureckého sečianskeho sandžaku. O sto rokov neskôr sa stali majiteľmi obce Szentivániovci a Zichovci. V 19. storočí vypukol v obci veľký požiar, ktorému padlo za obeť 34 domov a 59 rodín stratilo prístrešie. Roky 1813 a 1873 zasa poznačila obec náhaza cholery. Málinec sa odvodzuje od slova malina. Historik Antal vo svojom diele hovorí, že v okolí obce boli veľké rúbaniská, na ktorých rástlo veľké množstvo malín. Prvý, doteraz neznámy názov Málinca je Malna patak (Malinový potok) z roku 1514. Obec v 14. - 15. storočí patrila Divínskemu hradnému panstvu. K obci patrilo 15 osád a 6 pustatín, z ktorých niektoré mali 300 až 500 obyvateľov. V roku 1554 – 1593 obec okupovali Turci. Prevládala tu domáca výroba hrubého súkna, chov oviec, spracovanie dreva a výroba syrov. V roku 1852 tu vznikli 4 sklárne.

Významní rodáci:

Mikuláš Markus
slov. generál (1897)
Dostalík František
(Fraňo, 1896)
Bakula Michal (1911)
Filová Elena (1920)
Kaličiak Július (1921)
PhDr. Schnek Richard
(1923)
Ing. Arch. Gasper Ján
(Paluško, 1934)
Univ.prof.PhDr.et Dr.h c. Ján
Findra DrSc.(1934)
prof. Ing. Vetráková Milota
PhD.(1950)
PaedDr. Július Lomenčík
PhD. (1961)

Kultúrne pamiatky:

Zvonička (1763)
Evanjelický kostol a.v.
(1795)
Pamätník SNP na námestí
(1951)
Obecné múzeum
(z polovice 19. st.)
Pamätihodnosti:
Pomník na Stráni
Trafika na námestí
Križ nad priehradou
Prírodný minerálny prameň
Štavnica
Kaplnka v Dobrom Potoku
Pravidelné udalosti v obci:
Oslavy a vatry pri
spomienkových oslavách
Fašiangy
Požiarne súťaž
Futbalové turnaje

Deň Matiek
MDD
Jánske dni
Turistický výstup na
Jaseninu
Stretnutie jubilantov
a seniorov
Vianočné programy
Silvester na námestí
**Partnerská obec
v zahraničí:**
Báčsky Petrovec
(Vojvodina, Srbsko)
Sieť služieb:
Pošta
Materská škola
Základná škola
Školská jedáleň
Pohostinné zariadenia
Zdravotné stredisko
Lekáreň
Kultúrny dom
Knižnica
Predajne potravín
a priemyselného tovaru
Fitness centrum
Integrované sociálne
centrum
Terénna sociálna práca
Komunitné centrum
Viacúčelové ihriská
Muštáreň ovocia
Dom smútku
Práčovňa
Úpravňa vody
Čistiareň odpadových vôd
Kostoly:
Evanjelický a.v.,
Rímsko – katolícky

Evanjelický a.v. kostol

V 18. storočí tvoril Málinec spoločnú evanjelickú farnosť so susednými obcami Ozdín a Bystrička. Prevažnosť evanjelického obyvateľstva bola spôsobená tým, že páni majitelia – boli evanjelici. Akého vierovyznania bol pán, takého museli byť aj poddaní. Málinec mal kostol už od roku 1795. Zvon je klasický a pochádza z roku 1820. V roku 1921 sa stala strecha obeťou požiaru. E.a.v. kostol je kultúrnou pamiatkou pomerne dobre udržiavanou. V roku 1995 sa konali oslavy 200. výročia vysvätenia chrámu za účasti mnohých významných osobností duchovného a politického života.

Zvonička

Budova zvonice je súčasťou historického jadra obce a tvorí jeho dominantu. Obecna zvonica bola postavená v roku 1673. V roku 1924 bola obnovená vtedajším starostom Jánom Novodomským. Po 80 - tich rokoch v r. 2004 v snahe zachovať majstrovské dielo aj pre budúce generácie, prešla zvonica opäť celkovou rekonštrukciou. Opravila sa: strecha, drevené schodište a záklp, vonkajšie omietky a murivo. V súčasnej dobe plní zvonica ešte niekoľko funkcií ako v minulosti - a to ohlasovanie požiarov, významných kultúrnych a cirkevných podujatí. Opravená zvonica sa stala súčasťou turistických atrakcií.

Rímsko - katolícky kostol

Málinec mal podľa historických záznamov jednu z najstarších fár na území breznickej farnosti už roku 1397. Pre výstavbu Vodnej nádrže Málinec sa kostol v dedinke Hámor musel odstrániť. Základný kameň nového kostola v Málinec bol položený roku 1992. V roku 1994 sa konala posviacka nového moderného kostola. V tom čase to už bola samostatná farnosť vyčlenená z farnosti Breznicka. „Lebo kde sú dvaja, alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi,“ povedal Pán Ježiš. (Mt.18, 20)

Kaplnka v Dobrom Potoku

Nachádza sa v k.ú. Málinec, časť Dobrý Potok. Bola postavená v roku 1932. Postavili ju obyvatelia Ipelскеj doliny svojpomocne. Pri stavbe kaplnky najviac pracovali Juraj Gabera, Ján Nociar a Ján Sabacký. Je postavená na kameňovom základe a vymurovaná surovým váľkom. Bola pokrytá drevenou strechou. V roku 1975 bola opravovaná a postupne boli vymenené:

- krytina strechy
- okná
- dvere
- drevená dlážka

Steny ostali pôvodné, omietnuté vápenno-cementovou omietkou. Kaplnka sa vymaľovala. Pred vchodom do kaplnky je kríž, ten je pôvodný, ale boli na ňom prevedené menšie opravy. Dodnes slúži na pravidelnú svätú omšu a sviatočné modlitby, ktoré sa konajú s občanmi, ktorí sa museli vysťahovať pre výstavbu vodného diela.

Pomník na náměstí

Pomník na náměstí postavil v roku 1951 akademický sochár Ján Hučko. Je dôstojnou spomienkou na padlých v II. svetovej vojne. Pomník je vyhotovený z pieskovca. Na kamennom podstavci je umiestnená mramorová tabuľa, kde sú mená občanov obce, padlých v II. svet. vojne.

kpt. Jozef Pupák	† 1945
voj. Juraj Kalafús	† 1944
voj. Ján Findra	† 1945
voj. Michal Detvan	† 1945
Michal Michalove	† 1944 čs. partizán
Július Benedikty	† 1944 čs. partizán
František Puffler	† 1945 čs. partizán

Pomník na Stráni

Pomník na kopci Stráň bol postavený v lete roku 1968 a odhalený bol v auguste roku 1968. Objekt je miestneho významu. Je betónový, má skalo-betónový podstavec. Na pomníku je mramorová tabuľa s nápisom: Tu padol podplukovník Červenej armády J.F.Pustovgar, hrdina Sovietskeho zväzu. (tento nápis je napísaný aj azbukou). Pamätník bol postavený na pamiatku ruského vojaka J.F. Pustovgara, ktorý padol na tomto mieste v 2. svetovej vojne. Na tomto pamätnom mieste sa konali dlhé roky oslavy, vatry a rôzne stretnutia. Vždy bol udržiavaný a uctievaný. Pri pomníku bolo kedysi aj osvetlenie.

Križ nad priehradou

Nehnutelnosť sa nachádza v k.ú. Málinec, časť Hámor. Objekt je miestneho významu. Bol postavený v roku 1944. Križ je z liatiny a je umiestnený na betónovom podstavci. Bol preložený z dedinky Hámor, ktorá je zaplavená VN Málinec, ktorá slúži na zásobovanie pitnou vodou pre všetky okolité obce a okresy. Občas je miestom modlitieb obyvateľov so spomienkou na dedinku Hámor.

Zatopená obec Hámor

Terénne práce

Odstrely

Hrádza

**Málinská priehrada je pýchou Ipeľskej doliny.
Je zásobárňou pitnej vody pre okresy Veľký Krtíš, Lučenec, Poltár a Rimavská Sobota**

Obecné múzeum

Dom, v ktorom je múzeum, je z polovice 19. stor., má pamiatkovú hodnotu na prezentáciu tradičného bývania a remesiel. Múzeum svojím vzhľadom dopĺňa vidiecky charakter bývania kedysi. V roku 2006 bola prevedená rekonštrukcia drevenice. Interiérová časť pripomína dominantnosťou a svojším zariadením skromnosť našich predkov, Návštevu múzea sa vrátíme do minulosti. Pripomína nám kultúru, ktorou žili a pracovali minulé generácie. Exteriérová časť je momentálne v príprave.

Máľinské maklury

Sú pozostatkom záhrady zakladateľov sklárni a stromy boli vyhlásené za chránené v roku 1990. Drevina maklura oranžová (*Maclura pomifera* /Raf./ C.K.Schneid) sa pôvodne vyskytuje v Severnej Amerike. V priebehu leta sa na samičích stromoch kvitnúcich v máji až júni vyvíjajú žltozelené plody o veľkosti pomaranča. Do oranžová sa sfarbujú len vo veľmi teplom prostredí, nie sú jedlé a v chladnejších podmienkach ani nedozrievajú.

Trafika na námestí obce

Budovu postavili v roku 1933 manželia Ján a Sabina Urbašíkovi. Je stále súčasťou námestia obce Málinec. V roku 2007 rodina Urbašíková trafiku darovala obci Málinec. Je postavená z pálenej tehly. Krytina je z pozinkovaného plechu. Roku 2008 prešla trafika celkovou rekonštrukciou. Úpravou tejto budovy zvonku i zvnútra sa námestie obce zatraktívnilo.

Mušťáreň

V roku 2004 bola v obci Málinec zriadená obecná mušťáreň ovocia. Nachádza sa vo dvore bývalej starej základnej školy a terajšieho Integrovaného sociálneho centra. V mušťárni sa prevádza mletie ovocia, lisovanie, pasterizovanie a plnenie. Priemerná vyťaženosť sa pohybuje od 10 do 15 litrov ovocnej šťavy z jedného vreca.

Futbalový klub TJ Málinec

V roku 1930 bol v obci založený futbalový klub TJ Málinec, do ktorého patria futbalové mužstvá dospelých, dorastu a žiakov. V súčasnosti hrajú dospelí v súťaži 5. ligu D, dorast 5. ligu D, žiaci U15 4. ligu a prípravka U11. Každé leto sa na miestnom ihrisku uskutočňuje už takmer tradičný futbalový turnaj o "Pohár starostu obce".

Dobrovoľný hasičský zbor

V Máľinci bol založený v roku 1899. Podľa stanov vznikol s cieľom „hasiť požiare v Máľinci na základe prijatých nariadení na obranu majetku a životnej istoty...“ V minulosti, bol hasičský spolok vysoko uznávanou spoločenskou organizáciou. Hasiči nielen chránili majetok občanov, ale učili mladých ľudí zodpovednosti a obetavosti. Máľinskí hasiči patrili a aj dnes patria medzi najlepšie hasičské zbory nielen v regióne, ale aj v okrese a aj v rámci Slovenska, celkovo v spolkoch Dobrovoľných hasičov.

Máľinský folklór

V roku 2001 po viac ako 30 – tich rokoch začala činnosť dedinská folklórna skupina MÁĽINČOK, ktorá sa predstavila, prvým predstavením Starodávna máľinská svadba. Po viacerých úspešných vystúpeniach sa skupina predstavuje slovenskými ľudovými spevmi a tancami, ale i nárečovými piesňami, typickými pre tento kraj. V obci pôsobí detský folk. súbor Máľinček aj detský rómsky súbor, ktoré majú za sebou niekoľko úspešných vystúpení v obci a blízkom okolí.

Základná škola

Šikovných, múdrych a zvedavých žiakov majú v Základnej škole v Máľinci. Malá žltá škola má skvelú rodinnú atmosféru a výborných učiteľov. Deti si tu môžu vybrať z množstva krúžkov. Nechýbajú žiadne, ktoré by ste našli na oveľa väčších školách. Pre tých, ktorí majú ohybné jazýčky a chcú ich potrénovať aj v inom jazyku, tu majú anglický a nemecký. Tí, ktorí radšej trénujú kroky na parkete, majú kamarátov v krúžku tanca. Nechýba tiež matematický krúžok, futbal, volejbal, stolný tenis či nohejbal a veľa ďalších. V zime sa zase celkom obyčajné školské ihrisko zmení na ľadovú plochu. Súčasťou základnej školy je školský klub detí a školská jedáleň.

Vždy nás bude veľmi tešiť, keď zavítate do našej malebnej obce na úbočí krásnych hôr. Málíнец má bohatú historickú minulosť. Každá generácia Málínčanov tu vytvárala hodnoty pre krajinu a lepšiu budúcnosť. Naším poslaním je uchovávať, zveľaďovať a byť hrdí na našich predkov. Vitajte v Málinci a spoznajte tento krásou a šikovnosťou ľudí obdarený kraj Slovenska.

Málíнец
www.malinec.sk